

Rozhovor Lubomíra Mlčocha s bratrem Františkem Mališem

časopis Poutník, 4. 11. 1997

Doc. MUDr. František Mališ, Dr.Sc. je především skromný bratr sekulární františkán, stálý jáhen při kostele Stětí sv. Jana Křtitele v Praze 10 Hostivaři a duchovní asistent místního bratrského společenství SFRČ při kostelíku svého patrona v Praze Krči. Ve farnosti má František na starosti nemocné, navštěvuje je a přináší jim Tělo Páně. Není to tak dlouho, co skončil svoji funkci ředitele nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského pod Petřínem. František bydlí ve dvoupokojovém bytě v paneláku a dlouhá léta se stará o manželku postiženou roztroušenou mozkomíšní sklerózou. Interview s Františkem proběhlo tak trochu „na nečisto“, protože oběť se bránila jakékoliv publicitě a vyzvedání své vlastní osoby. Ale jak udělat rozhovor s někým o jeho životě tak, aby on sám se v něm rozplynul a zůstala jen Milost? Ano, všechno je milost...

L. M.: Profese a profes. Předpokládám Františku, že Tvé povolání lékaře a vědce, posléze vysokoškolského učitele, docenta Karlovy Univerzity, předcházelo povolání spirituálnímu do sekulárního františkánského řádu. Kdy a jak k tomu došlo?

F. M.: Začnu od dětství. Narodil jsem se ve Frýdlantu nad Ostravicí pod Lysou horou. Táta i máma byli terciáři a rodina žila opravdu františkánsky skromně. Maminka by se byla ráda stala řeholnicí, ale tehdy přijetí k Boromejkám vyžadovalo „věno“ a na to mamincina rodina neměla. Když jsem se stal teď po roce 1989 oprávněnou osobou v restitucích, z onoho malého dědictví jsem za maminku dodatečně symbolicky „věno“ zaplatil a představená sestra Inviolata Krupková ztvrdila účast zemřelé maminky podle touhy jejího srdce v kruhu rodiny sv. Karla Boromejského. Tak se setry za ní modlí jako za ostatní své spolusestry, které je předešly na věčnost. Do školky jsem chodil – jak jinak – k Boromejkám. Když mi bylo 8 let, táta zemřel. Maminka mě dala na Velehrad k jezuitům, chtěla mít ze mě kněze. Ale já ve kvartě povolání ke kněžství necítil a tak jsem v roce 1936 přešel k saleziánům do Fryštáku. Don Mrtvý, rodák z Troubek, mě laskavě přijal a dal učit na baskřídlovku a pamatuji, že náš první koncert byl na hodech právě v této hanácké vesnici. Pak přišla okupace, v oktávě mě gestapo zavrželo, následovalo totální nasazení. Potom tzv. válečná maturita a pak již studium farmacie. Můj bratr Arnošt se knězem stal, ale hned v roce 1948 byl zatčen a nakonec po letech věznění v Jáchymově zemřel vlastně jako mučedník. Pamatuji, jak jsme každou neděli jezdili do jiné věznice na návštěvu, protože kromě Arnošta byli ve vězení i další dva blízcí příbuzní mé paní. Já jsem pracoval ve Státním zdravotním ústavu, při práci jsem k farmacii ještě vystudoval přírodní vědy a medicínu. Špatný kádrový profil jsem nahrazoval širší vzdělání, kombinaci oněch tří oborů u nás tehdy nikdo nedělal, a tak biochemická diagnostika zaživacího traktu mi umožnila udělat i velký doktorát a docenturu na 1. Lékařské fakultě UK. V 80. letech se stal jedním z mých pacientů i P. Alois Moc OFM, kdysi vězněný s mým bratrem na Mírově. Následovala příprava k přijetí do Sekulárního františkánského řádu a v roce 1985 profes. Už před tím jsem se modlil breviář, a tak to přišlo jaksí samo. Stejně tak po listopadu 1989 čtyřleté studium na Katolické teologické fakultě. Medicína se mi zdála po celý můj život nejbližší kněžství, člověk se věnuje trpícím, má možnost vidět, z čeho čerpají sílu v utrpení. Pokora svatého Františka i v přijímání nemoci mne oslovila.

L. M.: Od samotného založení družstva katolických věřících Concordia, od jehož přípravy to bude již brzy 10 let – až dosud, stojíš v čele tohoto podniku, či reprezentuješ tuto podivuhodnou iniciativu navenek . Jaké jsou ideové zdroje a vzory Condordie, co se ti zdá po té zkušenosti s „františkánským podnikáním“ nejdůležitější?

F. M.: V myšlence katolického družstevnictví vidím jednu z cest k naplnění apelu II. vatikánského koncilu, tedy k angažování katolických laiků ve světě hospodářství a sociální péče. Předchůdci a vzory těchto snah u nás byli biskup Podlaha, arcibiskup Stojan, JUDr. Nosek. Ti, kdo zakládali Concordii, i ti, kdo tam vstupovali, měli čisté úmysly: každému bylo jasné, že v tomto podniku „se nenapakuje“. Optimismus bratra Jendy Smrčiny, který se stal jakýmsi hybatelem většiny aktivit, byl možná někdy až přehnaný, ale nakažlivý. P. Alois Moc, tehdy náš duchovní asistent, s tímto dílem souhlasil, ale výrazněji se v tomto směru neangažoval. Z řad terciářů a i z prvního řádu bylo možné slyšet i slova výtek a kritiky. Nicméně Concordia provozuje z iniciativy provinciála Matouše „Kuchyni u Františkánů“, kde se denně vaří 200 obědů pro řeholníky i pro pražské důchodce. Na provoz kuchyně kromě strážníků samotných přispívá družstvo Concordia částkou několika set tisíc korun ročně, dále Magistrát hlavního města Prahy a Obvodní úřad v Praze I poskytl bezúročnou půjčku na zahájení provozu. Řád bratří menších je kolektivním členem ekumenického humanitárního sdružení Concordia Pax, které je m.j. spoluzakladatelem nadace Memento Lidice (o níž se poutník zmiňoval na jiném místě). Concordia provozuje již několik let sociální penzion Josefínium v Českém lese (na jehož provoz rovněž přispívá svými výdělečnými aktivitami). Sesterská Concordia Brno provozuje penzion Ludmila a zajišťuje pečovatelskou činnost v domácnostech. Investiční privatizační fond Concordia Invest prodělává těžké útoky ze strany těch, kdo se chtějí jejího majetku zmocnit cestami nepřilíš férovými, ale zatím odolává a ze svého zisku za rok 1996 nejen vyplatí dividendy, ale přispěje i na pomoc záplavami postižené Moravě a podporuje i sesterskou Concordia Pax. Založena byla i družstevní záložna Concorida Credit , která se v souladu se zákonem snaží navázat na tradici někdejších kempelíček a na odkaz Františka Noska. Jde mimochodem o dosud nedoceněnou myšlenku, kterou by bylo možno realizovat v každé farnosti, kde funguje farní rada. V Concordii Praha patří mezi členy družstva dvacet terciářů, dva jáhnové a pět kněží. Mons. František Radkovský je prezidentem naší Lidické nadace. V Josefínu již dlouhodobě vypomáhají při duchovních obnovách pro starší a nemocné osoby sestra Apoštolátu svatého Františka Miroslava Němcová a Jarmila Pavlíčková. Ve výčtu vzájemných vazeb rodiny podniků Concordia s širší rodinou svatého Františka bych mohl ještě pokračovat.

L. M.: Tento týden uvozuje na karmelitánském stolním kalendáři podivuhodné tvrzení: „Těžký začátek je většinou desetkrát účinnější než lehký.“ Concordia je latinsky svornost. Družstvem či jeho odnožemi za ta léta prošla řada členů, a to jako zaměstnanci, spolupracovníci či příznivci. Stručně řečeno – „fluktuace“ zde byla značná. Přesto jsou lidé, kteří přes všechny překážky a potíže zůstali podniku věrni. A jsou jiní, kteří sice Concordii jako zaměstnanci opustili, a přesto na toto období s odstupem (a někdy i s humorem) rádi vzpomínají a cítí se tak či onak jakýmsi rodinným poutem nadále spojeni. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že společný základ spirituality a františkánského bratrství byl a je i nadále velkou pomocí při překonávání všech možných pokušení k nesvornosti, rozporům plynoucím z rozdílných povah, vidění situace a řešení nesnadných rozhodovacích situací. Co jsem za ta

léta u Tebe osobně obdivoval, byla jakási vnitřní síla, přesvědčení o nosnosti myšlenky Concordie, kterou jsi neztrácel ani při krizových situacích.

F. M.: Během svého života jsem několikrát narazil i uvnitř naší církve na případy těžkého selhání, ba zrady a musel jsem překonávat období krize víry z toho plynoucí. Setkávám se i s případy nedůvěry duchovních vůči laikům. Ale ani to nesmí být důvodem pro naši rezignaci na angažovanost v tomto světě. Každý měsíc (druhou středu) je sloužena mše svatá za živé i zemřelé členy a za dílo Concordie. Posilu nalézám i v Mariánském kněžském hnutí, na jehož práci se mohu se souhlasem svého nadřízeného podílet. S blížícím se závěrem života cítím jakýsi dluh vůči Pánu, na jehož volání jsem mnohdy nerefletoval, a mám tedy snahu dohnat aspoň něco z toho, čemu jsem dříve nedostál.

L. M.: Svatý František, mohli bychom říci, byl v řádu, který založil „jen jáhnem“. Od dob svého zakladatele je ve františkánských řádech typická velká úcta ke kněžství („neboť jen oni proměňují...“), ale současně je pro spiritualitu bratří menších jáhenství jaksi zvlášť důležité a typické. Prosím Tě tedy, abys i pro práci Poutníka udělil na závěr tohoto rozhovoru své jáhenské požehnání.

F. M.: Požehnám tedy práci vaší redakce slovy, která použil náš otec sv. František v požehnání bratru Lvovi: „Požehnej vás Hospodin a ochraň vás. Ukaž vám svou tvář a smiluj se nad námi. Ukaž svůj pohled na vás a uděl vám pokoj. Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Amen.“